

ФИЗИКАДА КОМПЕТЕНСИЯГА ASOSLANGAN YONDASHUVNING O'QITISH SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Yadigarova Gulbahor Rajabovna
Samarqand viloyati, Bulung'ur tumani
2-son texnikumi fizika va astronomiya
fani o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada fizika fanini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan yondashuvning nazariy va amaliy asoslari tadqiq etiladi. Maqolada o'quvchilarning faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishi bilan cheklanib qolmay, balki ushbu bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Ta'lim sifatini oshirishda ushbu yondashuvning o'rni, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikning yangi shakllari hamda o'quv jarayonining natijadorligiga ta'sir etuvchi omillar ilmiy asoslangan holda yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: kompetensiya, fizika ta'limi, amaliy ko'nikma, metodika, o'qitish samaradorligi, muammoli ta'lim, integratsiya, mustaqil fikrlash.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy vazifasi nafaqat axborot yetkazib berish, balki o'quvchini jamiyatda o'z o'rnini topa oladigan, har tomonlama rivojlangan shaxs sifatida tayyorlashdan iboratdir. Fizika fani tabiat qonuniyatlarini o'rganuvchi fundamental soha bo'lganligi sababli, uning o'qitilishida shunchaki formulalarni yodlash yoki nazariy qoidalarni takrorlash kutilgan natijani bermaydi. Dunyo miqyosida ta'lim standartlarining yangilanishi natijasida "kompetensiya" tushunchasi o'quv jarayonining markaziga chiqdi. Fizikada kompetensiyaviy yondashuv deganda o'quvchining olgan bilimlari asosida tabiat hodisalarini tushuntirib bera olishi, texnik qurilmalarning ishlash tamoyillarini anglab yetishi va hayotiy muammolarga ilmiy yechim topa olishi tushuniladi. Ushbu maqolada mazkur yondashuvning dars samaradorligini oshirishdagi o'rni va uning an'anaviy usullardan farqli jihatlari tahlil qilinadi.

Физика ta'limida kompetensiyaviy yondashuvning mazmuni

Физика fanini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan yondashuv o'quvchidan faqatgina xotira quvvatini emas, balki mantiqiy mushohada yuritishni talab qiladi. An'anaviy ta'limda asosiy e'tibor tayyor bilimlarni uzatishga qaratilgan bo'lsa, kompetensiyaviy yondashuvda o'quvchi ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Bu jarayonda fizika qonunlari quruq raqamlar yoki mavhum tushunchalar sifatida emas, balki inson hayotini yengillashtiruvchi vosita sifatida talqin etiladi. Masalan, elektr toki mavzusini o'rganishda o'quvchi faqatgina Om qonunini yozib berishi yetarli emas, balki uydagi elektr asboblarning quvvatini hisoblashni, xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni va energiyani tejash usullarini bilishi lozim. Mana shu amaliy harakatlar majmuasi o'quvchining fizik kompetensiyasi shakllanganidan dalolat beradi.

Ushbu yondashuvning samaradorligi dars o'tish uslublarining o'zgarishida ham yaqqol ko'zga tashlanadi. O'qituvchi endi faqat ma'ruza o'quvchi shaxs emas, balki yo'nalish beruvchi maslahatchi vazifasini bajaradi. Darslarda muammoli vaziyatlar yaratish orqali o'quvchilarni mustaqil izlanishga undash ularning fanga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Fizik jarayonlarni tajribalar orqali isbotlash, oddiy asboblarning yordamida kichik kashfiyotlar qilish o'quvchida o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Binobarin, bilimlar amaliyot bilan uzviy bog'langanda, ularning xotirada saqlanish darajasi va kelajakda qo'llanilish ehtimoli sezilarli darajada yuqori bo'ladi.

O'qitish samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar

Kompetensiyaviy yondashuvni tatbiq etishda laboratoriya mashg'ulotlarining o'rni beqiyosdir. Fizika eksperimental fan bo'lganligi bois, nazariya va tajriba o'rtasidagi bog'liqlik o'quvchining dunyoqarashini shakllantiradi. Tajriba o'tkazish jarayonida o'quvchi xato qilishdan qo'rqmaslikni, natijalarni tahlil qilishni va xulosalar chiqarishni o'rganadi. Bu esa o'z navbatida tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Shuningdek, fanlararo integratsiya ham kompetensiyaviy yondashuvning muhim bo'lgi hisoblanadi. Fizikani matematika, biologiya yoki kimyo fanlari bilan bog'lab

o'rgatish o'quvchiga tabiatning yaxlit manzarasi haqida tasavvur beradi. Bunday keng qamrovli bilimlar tizimi o'quvchining kelajakdagi kasbiy tanloviga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Dars samaradorligini oshirishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Virtual laboratoriyalar yoki fizik jarayonlarning kompyuter modellari ko'z bilan ko'rib bo'lmaydigan hodisalarni, masalan, atom tuzilishi yoki yulduzlar evolyutsiyasini tasavvur qilishga yordam beradi. Biroq, texnologiya shunchaki namoyish vositasi bo'lib qolmasligi, balki o'quvchining tadqiqotchilik qobiliyatini charxlovchi qurolga aylanishi kerak. O'quvchi virtual model ustida parametrlar bilan ishlay turib, jarayonning qonuniyatlarini o'zi kashf etsa, darsning samaradorligi bir necha barobar ortadi. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuv baholash tizimini ham o'zgartiradi, ya'ni endilikda o'quvchining olgan bahosi uning qancha formula bilishi bilan emas, balki o'sha formulalarni qanchalik o'rinli qo'llay olishi bilan o'lchanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, fizikada kompetensiyaga asoslangan yondashuv ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'taruvchi asosiy omillardan biridir. Ushbu yondashuv o'quvchilarni hayotning kutilmagan qiyinchiliklariga tayyorlashda, ularda tahliliy va mantiqiy fikrlashni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bilimlarning amaliyot bilan uzviyligi ta'minlanganda, fizika fani o'quvchilar uchun murakkab va zerikarli fan emas, balki atrof-muhitni anglashning eng qiziqarli vositasiga aylanadi. O'qituvchilarning ushbu metodikani to'g'ri qo'llashi va o'quv jarayonini ijodiy tashkil etishi kelajakda yuqori malakali mutaxassislar va intellektual salohiyatli yoshlar yetishib chiqishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Jo'rayev, R. H. (2014). Fizika o'qitish metodikasi. Toshkent: Sharq.
2. To'xliyev, B., & Magdiyev, A. (2018). Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asoslari. Toshkent: O'qituvchi.

3. Wieman, C. E. (2017). Improving How Universities Teach Science: Lessons from the Science Education Initiative. Harvard University Press.
4. Hattie, J. (2012). Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning. Routledge.
5. Mamatov, Sh. (2020). Fizika darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish metodikasi. Metodik qo'llanma. Toshkent.